

X. (A Délmagyarország munkatársától) Végére értem a sorozatnak, esetleg meg is sokallhatják, de úgy érzem, el kellett mondanom a tudnivalókat a nevezetesebb régi kocsmákról, hozzá még addig, amíg kerülnek emlékezők. Mert hogy szörnyen fogy a számuk és el sem képzelem az olvasó, milyen nehéz dolog összeszedni egy ilyen ciklusra való adatot.

Kezdetben, mikor a hírlapirodalom nekiindult és méternyi oktatócikkeivel gyakorolt jótékonyt az álmattal-ságban szenvedőkkel, megérezte egy-idejűleg a hirdetés fontosságát is. Találtam én aztán azokban az újságokban mindenféle kínálati tárgyat, csak a kocsmák, a vendéglők hallgatnak. Mégis csak igaza van hát a közmondásnak, hogy jó bornak nem kell cégér. Azt megtalálja a reá szomjuhozó s adja hírül a többi szomjuhozónak, jébarátának.

Beszéltem aztán a kilencvenedik életéve felé haladó emberrel is, hogy volt, mint volt az 6 korában, hova jártak? — de alig jutottam valamire.

— A Kiss Palcsi! — mondta fellillanó tekintettel az egyik.

— Régebbi mondjon, abban gyakori vendég voltam magam is.

Azért végigmentem a nyomokon, családi hagyományok is feltárultak. de nevékre már ritkán emlékeznek. Bocsanatot kell tehát kérnem, hogy ha igénytelen munkám hiányos. Próbáltam benne festeni a kort, az elszállt hangulatokat, adatokat gyűjtöttem későbbi kutatóknak, ha több idővel rendelkeznek nagyobb lendülettel vetnék magukat a témára.

Néha az adatok se stimmeltek. A „Komlókertről” azt írtam, hogy az a Reitzer, ma Doránszky-ház helyén volt. Adatomat még Czimer Károlytól kaptam, de nyilván ő sem emlékezhetett mindenre, (pedig kevesen ismerték nálánál jobban a várost), mert ma is fürge öreg ur figyelmeztet a tévedésre. A Komlókertről a Szentháromság-utca elején volt, tulajdonosát Klíma Edének hívták. Az, aki figyelmeztet erre az adatra ifjú korában sokszor megfordult ott.

Másik idős ember arra emlékezett, hogy a rókusai „Hét pacsirta”-nak, amelyet már megénekelttem, mint a módos disznóhizlalók tanyáját, — a kis Gruber volt a tulajdonosa. Ő bérelte egy ideig a Sast is.

— Őt forintos vízzel kezdték akkor a hizlalók a ferblit, elképzelheti a folytatást.

A mai Hági helyén volt az árvíz-sziget a színház, a nevezetes „bódé”. A mellette levő kis közben sűrűn keresték fel a népek a „Kis pipá”-t. Tulajdonjoga a Székula-családé volt a Balogh-házban.

A Wolf-pék régi helyén a Fourmier-házzal átellenben volt az „Üstökös” kocsmája. Tulajdonosát Atyai-nak hívták. Ez volt a családi neve, nem a vendégeivel gyakorolt szülői szeretet ruházta rá.

A multak virágzó pontjait keresve, nem lehet megelégedezni a Gajda-ésyék helyiségéről, amely a halpiazon volt, abban a város felé húzódó nagy sorban. A királybiztosság, maga Tisza Lajos is, egy héten legalább egyszer ide járt tökéletes halpapriskásra, stílt halra. Híres szépségek voltak a Gajdacsy-lányok is, köztük a nevezetes Balóné.

A mai erdőhivatalnak szállást adó házban volt Regdon Imre kocsmája Regdon halála után az özvegye vezette tovább az üzletet, amíg tragikusan fejezte be az életét. Tizenhét hold szőlőjét eladta egy tanyai magyarnak, abban az időben, mikor a forint-számitásról a koronára tért át az ország. A szerződés tökéletlen volt s póré került a dolog.

A vevő koronaérték mellett kardoskodott, Regdonné a forinthez s mikor elvesztette a pert, özvejlőse lett bánatában.

A Révay- és a Szegefi-utcák sarkán volt a híres régi Priváry-féle kocsmája, külön bejáratú mind a két utcáról, hogy ne találkozzanak akik nem szívelik tulságosan egymást. Amolyan specialitásnak számított, a század elején még megvolt özvegyi jogon, aztán eltűnt a többi sok eltűnésre itélve együtt. De a „Libi” becenevű szép Priváry-lányra lesznek még emlékezők.

A huszárkaszárnyával átellenben volt Török Ferenc kocsmája, egyike a legnevezetesebb szegedi borméréseknek. Ajtaja sem nyílt az utcára, a kapun kellett beljebb kerülni, onnan aztán vagy öt lépcső vezetett fel a helyiségre. Jó boráért messzi tájakról felkeresték a vendégek, ide jártak csendes máriaszászra a régi 46. gyalogezred öreg kapitányai, Binder, Szemenecz, Winkler. Elérték a 60 évet, fehér hajjal, nagy szakállal mégis kapitányok maradtak s szinte feltűnt, hogy van náluk nagyobb sarzs is Mudrovcsics őrnagy személyében. Pedig Szemenecznek például, aki reszkető korában is biztos kezű vadász maradt, a porosz háborúban keresztülötték a térdét. Mudrovcsics is harctereket járt katonára volt. A kocsmája Török Ferenc halála után megszűnt, gyermekei, akik ma előrehaladott kora emberek, más pályára léptek.

A „BÖRÖCZ”

a Brüsszeli-köruton viritott a mal kaptafagyár mellett. Kossuth-pártkört volt, tehát sűrűn látogatták, hogy ismételt elmondják mindazon politikai ígéket, amelyeket amugy is tudott már mindenki.

Az öreg Böröcz kocsmáros állandóan a kemence mellett ült. Nem mozdult el onnan nyáron sem, amikor épp úgy nem vette le a kalapját, mint a tél zordonságában.

Haközben dolga akadt, trónját elhagyta és akadt olyan meggondolatlan lény, hogy elfoglalja, az öreg szót se szőlt, csak egyszerűen kihuzta alóla a széket. Nagy mulatság ám az, mikor valaki a padlóra hemperedik.

— Erre már innunk kell! — adja fel ilyenkor valaki a szót, mindenestre az ivás soronkívüliségének áldozva az ígékekkel.

A tömörülés vasárnaponként történt, a hétköznapiak már szürke árnyalatok keveredtek. Ha azonban valaki ilyenkor tért be egy pohár itallra, citromos bort kapott, vagy szerette, vagy sem.

Kvaterkázó népek ma is alkalmaznak a bornakban egy szelet citromot. Esetleg túledes az ital, azt pofozza helyre, de meg az a vélemény is van róla, hogy csökkenti az alkohol hatását, nem beszélve a hűsítő természetéről. Nagy italozások után, ha másnap helyt kell állani, az eltévedt vándor citromos szódavízzel kurálja magát.

Böröcznél azért volt szája össze-húzó ize hétköznapiakon a bornak, mert a kocsmáros utálta a pazarlást s a poharakban megmaradt hátralékokat összeöntötte.

— Hogy akad olyan bolond, aki nem issza ki a borát az utolsó cseppig!

Nagyon népszerű hely volt a Tisza Lajos-köruton, a Teleki-utca közelében a Balogh. Kertje volt és ur közönsége, tulajdonosa Balogh Károly édesapja, aki régi mesterségét abban hagyva, kocsmát nyitott. Schnelli Frici, a mult század végének jókedvű mulatozója, bírósági ember volt, akit kereshetnek, miért is megszomjazván, hivatalából eltávozott s feliratot illesztett az ajtajára:

— A Baloghban vagyok!

A mai Dugonics-téren, a későbbi Dugonics-szálló helyén, a buzapiacra nyitott jömenetű és népszerű kocsmát Kiss István.

Bartucz Istvánt népszerűbb névelven csak Betyár Pistának

hívták. Mokány kis magyar, határozott mozdulatu és pattogó szavu, sokat szerepelt a városi közgyűléseken, igen életre való, gyakorlatias eszméket vetve fel. Kocsmája a Mikszáth Kálmán-utca s a Valéria-tér sarkán volt. Alkalmas hely, mert ott rendeztek bemutatót füzereiből a paprikások, a klasszikus fűszer pedig orvul ellepí porával a torkot, miért is megkívánja a locsolást. Különös, hogy ezzel a tulajdonságával csak a férfinepet zaklatja, mert a női elem édességekkel védekezik ellene. Ezért volt mindig tele a Valéria-tér ponyva alatt működő kávémerésekkal és apró cukrászdákkal, amelyekben azonban nagy ibrikekben osztogatták az állandóan tüzőn levő tejeskávét és kínálták a diszkrét méreteket messzire túlhaladó turós tésztákat.

A Kálvária-utcában csalogatta a fantáziát a Halál kocsmája. (Most Nagy Pál hentes üzeme van a helyén.) Ezt emlegetve mondta Tömörkény.

— Uri ember nem él tovább ötven éves koránál. (Milyen ur volt ebben is!) Akkor megbíz valakit, hogy éljen helyette tovább napidijért. Mikor pedig vinnék őt magát személyesen a temető virányai felé, a Halál-kocsmája előtt megállítja a menetet, kiszáll a koporsóból s megiszik egy fröccsöt. Utána, mint aki jól végezte dolgát elfoglalja helyét a halottak koscsin s mondja a jelszót.

— Mehetünk tovább!

Németh Pista valamikor vasúti kalauz volt, hatalmas testméretű ember és ennek arányában italt biró. Nyugdíjba vonulván előbb a Mikszáth Kálmán-utcában nyitott kocsmát, majd a pénzügyvizagatósággal szemben levő pincehelyiséget foglalta el, végül a mai itélőházzal szemben, a Reök-házban kötött ki. Már ő sem él.

Kis Julesa régi híres kocsmája a Tiszaparton volt, a mai Diagnosztika helyén, az ágencia mellett. Onnan azonban távoznia kellett a városfejlesztés érdekében, akkor vette meg a Boldogasszony sugáruton az Arvay-házat.

RÓZSA SÁNDOR KOCSMÁJA

A Petőfi Sándor-sugarút nagyköruton belüli részén volt Joó Mihály kocsmája, immár szintén a multé. Nevezetessége, hogy idejárt Rózsa Sándor is olyan ritka időközökben, mikor nem volt összeültközése a társadalommal, röviden szólva a közbiztonság rendjével. Joó Mihály a bognármesterséget is gyakorolta, általában véve talán méltóztattak észrevenni, hogy nem mindenki volt kizárólag kocsmáros, hanem vagy foglalkozott mellékesen az iparral, vagy esetleg abban elfáradva, a kontemplációt elősegítő vendéglősi foglalkozásra tért át megmaradt erejével. Főleg a csizmadiák kedvelték ezt a rendszert, nyilván közismert politikai vénájuk ki-termelése érdekében. Közönséget kapott! (Ámbár a 18. századtól kezdve a város szenátorai is kocsmáltatási joghoz jutottak, hogy ne legyen egészen nobile officium a méltóságuk.)

Joó helyisége mellett kovácsmühely terült el, ikertestvére a bognárságnak, — a lópatkolás hosszadalmaságát aztán csakis a kocsmákban lehetett elviselni. Elmúlt évtizedeinkben ott gyakorolták magukat dalban és italban a dalárdistákat s az életszerető Papp Dezső meleg tenorja a szomszédos utcákban is megreszketett a szíveket.

— Ma se lennék elválasztva, ha ilyen borral szoptatott volna az édesanyám, amilyen Joó Mihályé! — mondta a célszerű dalár.

Ha kiszélesítettük volna a temat, sok mindenkiről meg kellene még emlékeznünk, de hangsúlyoztuk, hogy ez alkalommal csakis a régi kimon-dott kocsmákkal, bormérésekkel, foglalkozunk. Egyszer talán sor kerül a többire is. Mert az Onozó Poldi helyisége vendéglő volt, specialitás, híres halfőző hely, az örökké deliriumban élő Poldival és magyaros szép-

ségű feleségével. Ez külön fejezetet érdemelne, jó helyen volt, az alsó Tiszaparton, hogy kézből kapják vízi népek, akik itt kötöttek ki és a söntésben kötekedtek egymással. Belső szobáit uri népek lepték el, de csak esténként. Ebéd után ott irta apró műremekeit Tömörkény és hallgatta az emberek vélekedését dolgokról, állapotokról.

Epp így nem egyezik eelunkkal s mindig disztigvált Nyáry Gyurka, avagy Bagics Rozál egyéniségének jellemzése, mert nagyjából ők is vendéglősök voltak. Nagy intelligenciájú asszony a Rozál, érdekes küntípus, fehér ruhában, lesimitott hajjal. Nagyurak is szívesen szoba álltak vele, de ha jóismerősökből alakult jókedvű társaság került, poharat hozott, közéjük ült és dalolt szép magyar nótákat.

Cserép Annus mellett is csak elhuzunk most, mint a vadlibák a szürke magasságban. Valamikor külön fejezetet jelent Szeged életében. Elmúlt akár a fehér cipő, amit Felsővároson sütöttek tökéletesen s min annyi jókedv, arany himporú könyvnyelmség. Nincs már a városban náddal fedett, meg zsindelyes ház, hogyan égne le egysorjában tizenöt-husz is a sütökemencéből kiugrott szikrától!

Ma nagyobb tüzek mellett didergünk és ismeretlen az „ingyen kocsmák”, ami azt jelentette, hogy korán reggel, hazatérőben, elfoglalta egy jókedvű úri társaság a söntést azzal a jelszóval.

— Ma itt nem fizet senki. Aki italka betér, azt ingyen kapja.

Hát egyelőre ennyiben maradunk.

RÉGI RIPTER

Kereskedők bevásárlási szabadsága

(A Délmagyarország munkatársától) Gyakran merülnek fel félre-értések arra nézve, hogy a kereskedők jogosultak-e lakhelyükön kívül más városokban és községekben is beszerezni a piacokon és vásárokon azokat a cikkeket, amelyeket azután üzletükben hoznak forgalomba. Az 1150—1941. M. E. számú rendelet ugyanis a városokon és piacokon való árusítási jogosultságot hasznóhajtó foglalkozásnak minősítette és ezt csak azoknak az iparosoknak és kereskedőknek engedte meg, akinek iparjogosítványát ilyen záradékkal az iparhatóság el-látta. Ez a rendelet azonban nem érintette a bevásárlás kérdését. Konkrét esetben a kereskedelem-és közlekedésügyi miniszter 75.554—1941. számú alatt értesítette a szegedi kereskedelmi és iparkamarát, hogy az 1150—1941. M. E. számú rendelet csupán az országos vagy havi-vásáron, napipiacon, továbbá buszon való árusítást kötötte külön engedély megszerzéséhez. A bevásárlásra nézve azonban ilyen rendelkezést nem tartalmaz. Nincsen tehát jogalapja az olyan rendelkezésnek, amely az említett helyen való bevásárlást is külön engedély megszerzésétől teszi függővé.

Iparvállalat könyvelésben, OTI- és adóügyekben jártas őskeresztény

tisztviselőt

keres. Háboruban sérültek előnyben. Lehetőleg azonnali belépésre, életleírás és fizetési igény megjelölésével ajánlat „Használható” jel-igére.